

KOLOZSVÁRI

KÖZLÖNY

POLITIKAI, TUDOMÁNYOS ES SZÉPIRODALMI LAP.

A „Közlöny” megjelenik minden Vasárnap és Csütörtökön reggel.

Szerkesztőségi szállítás:

piacz-sor, Dietrich-ház 277 sz. a hová a lapot illető küldemények, u. m. dolgozatok, hirdetések, a szerkesztőségnek szánt nyomtatványok példányai, s a reklamátiók utasítandók. Bérmentetlen leveleket csak rendes dolgozóztársainktól fogadunk el. Köze nem bocsátható közleményeket nem teszünk félre, hanem elégetjük.

A „Közlöny”-re előfizethet minden es. kir. postahivatalnál, Kolozsvárt Stein János ur középütemei könyvkereskedésében, hová a posta által küldendő pénzes levelek is címmezendők. Előfizetési ár postai szétküldéssel vagy házhoz kihordással: negyed évre 2 ft 40 kr. félévre 5 ft egész évre 10 ft. p. p.

Hirdetések: egyszer használt sorát 4 ezüst krajczárért, az ismétlődőket 2 krért közöljük.

* Cs. kir. kamarás és altábornagy báró Petrichevich Horváth János több érdemelektulajdonosa: Lajos cs. k. főhadnagy fiával és Józefa leányával—Petrichevich Horváth Dániel, nőjével gróf Toldy Katalinnal, Petrichevich Horváth Emilia csillag-keresztes delnő, férjével bírodalmi gróf Rindsmaul Adalberttel és Etelka leányukkal, elkeseredett szívvél jelentik, hogy tisztelviszeretett édes- és nagy anyjuk Szárhegyi gróf LAZÁREVA, néhai Petrichevich HORVÁTH DÁNIELnek özvegye, folyó 1857-dik év tavaszról 24-dik napján délelőtti 10 órakor, hecses életének 77-dik, csöndes özvegységének 15-dik évében, mellbeli vízkóráság következtében, a szent sakramentumokkal ellátva, a jobblétre átszenderült.

Hált tetemei, saját kívánságára folyó hó 26-án délelőtti 5 órakor indítottak Jobbágyfalvára. Engesztelő áldozatok az itteni kegyesrendűek szentegyházában folyó hó 27-dik napján reggeli 10 órakor, Jobbágyfalván április 2-án fognak az irgalmas Isten zsámolyához fölmutatni.

Közlemény az erdélyi muzeum-egyleti ajánlatok iránt.

XXVI.

- 1086.) Kovácsich Horváth István úr 160 dr. régi pénz és 100 p. ft.
1087.) Kovácsich Horváth János 100 „
1088.) Kozma István úr 4 dr. könyvet 102 dr. tengeri csigát 1 mezősegen talált ritka alakú madár fészket és 100 „
1089.) Kozma Istvánné, szül. Miksa Róza-lia úrnő 100 „
1090.) Miksa Elek úr 100 „
1091.) Miksa Elekné szül. Heutzi Juliánna 50 urb. pap
1092.) Zilahy műkedvelő egyesület készpénzt 100 „
1093.) Ifj. Ugron István úr két rendes r. évenként 10 „
1094.) Ugron János úr két rendes r. évenként 10 „
1095.) Vajda Ferencz úr két rendes r. évenként 10 „
1096.) Pálffy Antal úr egy r. r. 5 „
1097.) Sebes Ferencz úr egy r. r. 5 „
1098.) Szarvady Károly úr egy r. r. 5 „
1099.) Farkas Elek úr egy r. r. 5 „
1100.) Kürthy Béla úr 5 „
1101.) Bodor Károly mérnök úr egy rendes részvényt 5 „
1102.) Moga László úr egy r. r. 5 „
1103.) Fodor Károly úr egy r. r. 5 „

- 1104.) Lukács Julianna egy r. r. 5 „
1105.) Kölcsei Albert úr egy r. r. 5 „
1106.) Gyárfás István úr egy r. r. 5 „
1107.) Koos Ferencz bukaresti ev. ref. elkész. úr egy sz. mind. 5 „
1108.) Sternheim Frigyes cs. kir. állam-ügyész egy sz. mind. 20 „
1109.) Székely József úr egy sz. m. 20 „
1110.) Barabás Anna Fodor Mihályné egy a Salinae (Torda) várban talált öntött vas urnát.

(Folytatása következik)

Gazdasági egyletünk.

Az országos gazdasági egylet mainapon tartá nagy gyűlését, nem azon ohajtott népességgel, melyet a gazdasági egylet körébe eső, országos fontosságu érdekeltég igényelhetett.

Nem akarjuk e körülményt közönynek tulajdonítani, azon gondolat szerföltt elszomorítana.

Midőn jelen existenciánk, s jövőnk biztosítéka éppen és szinte csak is a gazdaszat, midőn az Európa szerle mind complicitabb államszervezetekben felmerülő életpályák közt, a magyar szabad és nyílt kedélye legőszhangzóbb a szabad és nyílt természetbeni munkálkodással, nem teheljük fel hogy a gazdaszat, s benne a magyar nemesség, s ebben szinten az összes erdélyi magyar elem, ez egyetlen tettkepes organismusa iránt valaki közömbös lehessen.

A társulati részvét ébredése, mely a gazdasági egylet tagjainak szaporultában időszakonként nyilatkozik, már is tanusítja azt, hogy Erdély népe ezen intézet fontosságát minél inkább belátja; melyből a talusi gazda nem csak azon morális hasznót élvezi, hogy érdekeinek a magaskormányig felható képviselőt bírhatja egyletében; de azonfelül mezőgazdaszatára is tényleges befolyással van ez egylet, a gépek s célszerű gabna, takarmány és industrialis termények ismertetése által, melyeknek honosult emelendia a föld jövedelmét s általa sok-

szorozza jólétünket.

Csak ez alkalommal mindnyájon kik a gazdasági egylet tagjai vagyunk, nagy fontosságu törekvés az egyéb hasznos terménymagvakat kaptunk, melynek honosítását birtokainkban ez által megkezdhezzük.

A gyűlés részleteit e lap hozni fogja. Én lelkemben gazdaszati viszonyaink háttérében, nagy emlékezetek uralmát éreztem, midőn azokat láttam még egyszer egy kisderek zöld asztal körül, kiket trónmenyezet előtt hosszú zöld asztal körében láttam egykoron.

Ök részt vettek e hon szellemi, alkotmányi, most részt vesznek, a legegyszerűbb de már-már legfontosb: a földipari küzdelmében.

Miért nem gyűlünk mind össze itt, kik egykor ottan össze gyűltünk? Ez asztal is a mi érdekeinkért van megterítve. Avagy mink csak ingyen tudnánk lelkedni? —

A gazdasági egylet hivatásának fontosságát eléggé tolmácsolja nagy érdemű elnöke gróf Mikó Imre ő nméltóságának, megnyitó, s előadá titoknok Finali Henrik úr számotadót szónoklata, melyek az egylet havifuzetében helyet foglalandván, az egylet tagjainak megküldetnek. Vajha ezen haviratot a haza minden intelligens embere megolvasni igyekeznék, hogy részint lelkesülni tanuljon agriculturai érdekünk életmüzere a „gazdasági egylet” mellett, részint meggyőződhetnék hogy az anyagi részvétnek még oly csekély concurrentiája mellett is e legracticusabb célú egyletünk mennyiny mindent volt képes már is kivinni!

Mi lelkiismeretes feladatunknak tartandjuk a gazdasági egylet minden motszanatait, lapunk hasábjain azon élénk részvétet kísérni, melyet a gazdaszat reánk nézve legfőbb fontosságu ügye a napi sajtótól méltán igényel.

Es ez egylet érdekében legelső kérésünk Erdély földbirtokosaihoz, hogy részvényesei sorába minél többen belépni méltóztassanak.

Tudjuk, hogy többen nem tudják e beléphetés útjait, vagy pedig az után-járás esik terhőkre, bárha az egyletnek minden vi-

dekeinken vagynak biztosai, kik az új tagokat elfogadják, hogy azonban a beléphetés még több oldalulag könnyítve legyen, mink kinyilatkoztatjuk mindenkorra, hogy szerkesztőségünk mindenkinek, ki a gazdasági egylet részvényes vagy alapító tagjával magát beiratni szándékszik, örömet s hazafias köszönettel fogadandja el e tárgybani értesítést, szívesen ad felvilágosítást bármilyen kérdésre; s a határozottan belépni akarónak szándéka tetteles végrehajtását örömet magunkra vállaljuk.

Ha gazdaszatunk tökéletesbitésére a legnagyobb buzgalom s részvéttel nem társakozánk, ha földmívelési rendszerünket a régi slendriánból kiemelni elvégre magunkat képesekké nem tesszük, ha a civilisationnak e téreni vízmányaival megismerkedni nem törekszünk, mire mint életanulmányozásra, csak a társulati áldozat képesség vezethet, ám akkor méltán retteghetünk, hogy a magyar nemzetiség csontveleje sorvad el, s utána kell halkan sorvadni az egész testnek, mert minden lehető általános jólétnek egyedüli alapja nálunk a mezőgazdaszat, mit nem sokára tüzeetsben fejtegetendek.

Dozza Dániel.

Az erdélyi gazdasági egylet közgyűlése.

Az Erdélyi birtokos osztálya érdekében főfontosságu gazdasági egylet jelen hó 25-én tartá márciusi közgyűlést. Ez érdekes gyűlést gróf Mikó Imre ur ő nmíga következő szónoklattal méltóztatott megnyitni:

Tisztelt közgyűlés! Az erdélyi gazdasági egyesület ügyeinek az alapszabályok és közgyűlési határozatok szellemében, igazgatása végett három évre kinevezett választmány, fél, s illető g három évi működéséről részletes felvilágosítást a titkár urak adtak eddig, s adnak ma is; én csak néhány szót kívánok egész általánosságban mondani. Ugyis közmondás: hogy sok beszéd szegénység.

En se vagyok barátja a bőbeszédnek, de azt se értem: nyilvános dolgokban, sokak se-

TÁRCZA.

Dóri András tana.

(Genre.)

A csillagászat s természet-tanáránál
Dóri András
Éppen mint más
A hogy lehet,
Leszolgált már három évet,
S ő nálánál
Tán jobb szolga
Nem is volna,
De van benne egy nagy hiba,
Az hogy nála,
Bár hol jára,
Hebehurgya a természet,
Miből cred sok galiba.
Épp így történt a mult napon
A laboratoriumon
A mint magát által hordta,
Tehát megránt
Egy asztalkát,
S eltört egy drága retorla.
Az előtt meg
Épp így lőtt meg
Egy roppant üvegkerekét,
Villany géphez
Tartozott ez,
A közepén szokott állni
Mert ezzel kelle curálni
A szélhűdött embereket.
Ő általa széthullának
Az antlia-pneumának
Darabjai;

S ki tudná az egyetemnek
Miket tett, mennyire mennek
Sok kárai;
Es így nem volt
Hátra más mód,
Minthogy elbocsássák ötét,
Hogy turja otthon a földet.
Haza ment hát falujába
Es hogy az időt hiába
Ne tölténé,
Elméljében
Hevenyében
Egy gondolatforrás fakad,
A mely azt eredményezé,
Hogy majd a csillagászatból
S természettudományokból
Leczkéket ad,
A helység rá éljen kiált
Tudva András hol praktizált,
Ugyis annyit érezteték
A helységgel,
Hogy nem akar haladni még
Teljességgel.
Ha nincs kitől várjon sokat,
Mit csináljon
S ugyan miként emegáljon?
Most is a drága lévita
Vasárnapi könyvtárakat
Egy jó forintig beitta,
Igaz hogy a fizetéssel
Ok se hajigálják agyon,
Innen vagyon
Haladásuk egyik gátja;
Mert e se őli magát a
Leczkézésel,
A miképpen őli fizetnek
Azon módú hasznót vesznek.
Ha nem bizhatnak hát másnak
Igrének Dóri Andrásnak
Egy kis gázsit,

Es ő eként
Ugy estenként
El is kezdé tanításit.
Az égi testek rendszerét
Veszi elő
Es e szerint
Legelőször is a nap jő,
„Hát tudják-e azt — mond — kentek
Nyárban honnan melegesznek?”
„Hát a naptól.”
„Bizony attól,
De nem tudják hogy a napnak
Honnan vannak
Ezen temérdek melegit,
S hogy kik adják azt nekik?
A napkirály országában
Millió kalefaktör van,
Kik napfeljöttétől estig
Mindig a tüzet élesztik,
S a ki szusszal jobban bírja
Egy patvarista felírja,
S mindjárt más nap
Jutalmat kap.
Es már most hogy télen állal
Mikor a nap lejjebb járda,
Miert oly vékony a hideg?
Azt mondom meg:
Minthogy a nap csak arasznyi,
Ugyan hogy telnek ki anynyi
Napszám bérére,
Hát télére
A millió munkás felét
Elbocsátgatják szerle-szét,
Es a kik még megmaradnak
Azokból is sokan adnak,
Tova ugy karácson előtt
Egy-egy kis nyugalmi időt,
S természetes,
Hogy a keves

golyóval, egyesületi úton, mint lehessen beszéd és a kellő formások nélkül cselekedni? Ugy tapasztaltam régen, hogy mikor a magyar beszéd, tervezett, mozgott, közgyűléseket jarta, egyesületi élete eleven volt, — ha sokszor több volt is a szó mint a tett, — de csak született is belőle valami; ellenben azt, hogy a mikor előzőlt 4—5 évvel mindig csak hallgattunk, semmihez se nyultunk és a fátumra támaszkodtunk, bármi hasznos és üdvös állott volna elő hazánkban, bizony nem tapasztaltam. A némaság, szolgaság, a közöny, a legnagyobb nemzeti nyomorúság. Ha az emberek a közügyekkel igen sokat bíbelődnek — baj: de ha azok által éppen semmit se érdeklődnek, az is baj. Mihelyt a görög és római polgár folyvást a fórumokon ácsorgott, vagy ellenkezőleg egészen csak magán dolgainak felelt — azonnal mindig vége lett a közéletnek: alásüllyedt a nemzet. Középen van a jó, az igazság, a fenmaradás, az élet. Kevés de nyomos beszéd, több élettől gondolkodás, legtöbb megfontolt cselekedet, tehát kitartó munkásság és közgyűléseket — ez az, a mit én a magán és közügyek jól folyása, a közzállalatok kívánt sikere valódi kezességeinek tartok.

Szeretném s gyarló igyekvésemnek gazdag jutalmát lenné abban, ha szerény egyesületünk három évi életében mindez tetten lenne bízónnyulva, azaz: ha sokat nem is beszéltünk, de a lehető mindenben megtettük, a mit pedig beszéltünk és írtunk, annak mind alapja lenne, dollog felelné meg, s mind az eredményt és gyümölcsöt teremne! A közönség előtt állnak a jegyzőkönyvek, — itélhet. Kétségkívül lesz csüszesítő is ez ítéletben; mert a mi belátásunk és jó akaratunk, de gyöngöségünk és magán elfoglaltságunk — az egyesület egyetemes munkásságát ösztöne vagy téltenségi hajlama — és ez e kétlen kívüli hazai viszonyok gyámolító vagy ellensúlyozó befolyása: együtt azon hármas pozitív, és negatív tényezők, mikből a tényeknek magoknak származniok kellett, miknek arányai szerint mérendők meg nyilvános tetteink. Azonban lesz ürvendés is: egyesületünk meg szűnt volt és új életre ébredt, kevesen voltunk és megszáporodtunk, nem volt anyagi erőnk és teremtetünk, nem volt ön- és közbizalom és lett, számos életbevágó kérdésben, egyesületünk úján a legfelsőbb kormányig hatoltak fel nézetek, bajaink és szükségünk; kérelmeztünk és kérdeztünk stb. s némi érdemű felhozatom talán a nagyváradi-kolozsvári vasútnak gyűléseinkben történt kezdeményezését is.

Ezekre visszazpillantva, most midőn kitélvén a szabályszerű három év: az egyesület nagybecsű bizalmát az egész választmány nevében megköszönöm s a tisztelt közgyűlést a tárgyalások rendén új választmány alakítására fölkérem. Legyen szabad, ha nem is minden részben, de legalább némileg teljesített kötelesség megnyugtató érzetével lépünk le, s azon öszinte ajánlattal, hogy én és belépő társaim, következőinknek — nagy feladatuk s minden üdvös céljaik kivételében — teljes részvételüket s gyöngye erőnkől kitelhető közremunkálásunkat ezutánra is egész kezséggel felajánljuk.

Elnök gróf úr ő exija után előadó titkár Finál Henrik tanár úr egy velős szónoklata adta elé az egyet helyzetét, lapunk szűk köre nem engedi a tüzelés beszéd közlését; de ez által tán hátskörbeis vágnának az egyet haviiratának, melynek megszerzésére s figyelmes olvasására méltán utasíthatjuk a gazda közönséget.

Titoknok úr szónoklata első pontjában az egyet haladását az anyagi téren mutatta fel, örommel jegyezve meg, hogy az egyet részvé-

nyeseinek s alapítóinak száma az utóbbi félévben is nevedett, azonban aggodva említe, hogy a részvények befizetése nem történik kívánt pontossággal.

A befolyt összegek nagyobb részét a választmány a minta intézet beruházására fordítja, s ajánla titoknok úr a szűk tér nagyságátárolti gondoskodást. Továbbá értesít, hogy a mult nyári állatkiállítás alkalmával néhány pályadíjra nem történvén versenyzés mig sok pályanyertes is a díjt viszszaadta, a választmány oly helyzetben van, hogy csekély kípótlással új kiállítást rendezhet.

Az egyet mult évi bevétele volt 3189 ft. 29 kr. kiadása 2792 ft. — megmaradt 397 ft. 29 kr. ugy az egyet állása activ de csak latszatosan, mint titoknok úr megjegyzi, mert könnyű ott pénzt marasztalni hol nem költünk, pedig menyire kellene az egyetnek költeni.

Indokolja annak káros voltát, hogy az egyetnek nincs külön szállása s gondoskodásra szólítja fel e részben is a gyűlést —

Ezután a közletkeni gazdasági kísérleteket sorolja fel.

A burgonyával tett kísérlet kitünően ajánlóvá teszi az ugy nevezett kétszerérő, a mandula, s egy névtelen fajt, melyet Nagy Ferenc kezelő titkár úr magról szaporított, ajánlatos a pfalci fenyőbürgonya sat. melynek termesztési módját az egyet havi füzetében láthatni.

A töröküzak közt nagy eredményt mutatott a Cineptantino, melyből kezelő titkár tordai birtokában egy véka szem után negyven véka szemet nyert, korán érők s így hűg helyt természetű (Csik Gyergő szék, figyelmet! szerk). Kezelő titkár szíves volt az egyet tagjainak egy egy tengeri csövet ajánlani e fajból honosítás végett.

A gazdaság szellemi működésére térve felmenti titkár úr napról, napra élénkűl levelezését az egyetnek a m. kormányval, valamint öszszeköttetésbe jöttét a stajer s alsó-ausztriai gazdasági egyetekkel, s több ismert gazda-tekintélyekkel.

Ezután szolt az egyet havi-irata sorsáról, mely iránt igen kevés részvét mutatkozott; holtot végczélja volna annak Erdély gazdasági helilapjává válnia. — Vajha a közönség részvéte felédre ily irodalmi vállalat iránt, mely mindennapi kenyerünk beszerzésére tanít, oktat!

Ezen fennebbiek az igen érdekes szónoklat főbb vonásai, mely után szelleműs gazdánk m. Tisza László úr, több általa megkísérlett gépek czélszerű vagy czélszerűtlenségéről tesz részletes előadást, s valódi hazafisággal felajánlja minden birtokos részére szíves közbejárását a gépek-ről bővebb felvilágosítás mellett azoknak meg-hozatala iránt is.

A gazdasági egyet által meghozottat s megkísérlett gépek, közárverés után eladatni határozattak.

A gyűlés, további tárgyai voltak: a.) A pénztár vizsgáló bizottmány rendben találta a pénztárt. b.) A választmány elterjesztésére tiszteletbeli tagoknak nevezi ki a közgyűlés Naláczy Farkas, Dr. Entz, Dr. Czilchert és Hajnik János urakat. c.) A gépszervő alosztály jelentése a beszerzett és beszerzendő gépekről és pénztára állásáról, a megszerzett gépek mind jól kivéve a konkolyválasztót, a beszerzendők közt legnevezetesebb az amerikai arató gép. d.) Tisza László jelentése kísérleteiről. e.) Rajka kérelme elfogadva a választmányhoz utasítva. f.) Márton Sándor munkái a szakosztályhoz utasítva. g.) A teendő lakarmánykísérletekre társaság alakul gazdákól. h.) A lóvásár emelésére a városhoz felírás, hogy

adjon helyet a béhozandó lóvaknak. i.) A választás eredménye. Elnök: egyhangulag gr. Mikó Imre. Alelnökök: b. Jósika Lajos, Tisza László. Választmányi tagok: b. Bánffy Dániel, b. Bornemisza János, Fülei István, Pataki József, dr. Csiki Samu, Zeyk Károly, gr. Bethlen Farkas, Tunyogi József, b. Bánffy János, Horváth Mihály, id. Tauffer Ferencz, Jakab Elek, Páll Sándor, Nagy Elek, Gyárfás Imokos, Ujfalvi Sándor, Berde Móza, Biró Lajos, Paget János, Kulisek János. Licitatio eredménye két Farkas-féle vasek, elkölt 42 ft 20 kron, megvette gr. Mikó Imre kettős gajtörő henger, 97 frton b. Bánffy Albert, Hornsby-féle rosta 202 ft 5 kron, Horváth Mihály, Garres-féle sorvető 201 frton Tisza László.

Smyrna, sept. 30. 1856. Ismerősöm kezdenek itt is szaporodni, hát még csak egy kicsit nagyobbacska cavalliert játszhatnám. Rendes foglalkozásom az írás, olvasás, tanulás, könyveimet rendre teszem, veszem, s mind ezekkel az idő oly jól és oly hamar telik, hogy azt a két évet — a melyből már 13 hó eltelt — szeretném megakadályozni, hogy ne repüljön oly hamar, mivel pedig ezt nem tehetem, szeretném még bár egy évvel megtoldani, Mikor a tanulásba és olvasásba belefáradok, megyek a templomba, ott megint hallgatok minden nyelveken írt predikációkat vagy miséket. A szónak meg a posolának teljes mértékben bővíteni vagyok. Csak parám is lennének, akkor elmondhatnám: hogy a paradicsom eljött reám néve. Járásban-kelésben, oda haza tett ígéretem szerint, szerettem nyolcféle szőlő, háromféle különös jó dinynye, kétféle dohány, háromféle barack-magot és kétféle lenesét; a vetemény magvakat tavasszal akarom megszerezni. Mondhatom, hogy a milyen szőlőt, görög- és sárga-dinynyét, öszibarackot itten természetnek s igen olcsón árulnak, olyat az erdélyi ember nem hogy evett vagy látott volna, de képzele sincs felőle. A dohányról, fügeről, veteményről s borról is általában azt mondhatom.

Smyrna, 30-dik sept. 1856. A menyiny országot, világot már eddig öszszabarangoltam, a mesterember sőt sőt találtam a legboldogabb, legirigylésre méltóbbnak: mert az ügyes mesterember, ha egy vagy más okból nem szereti egy helyt, meg más helyre s munkája után megél, a mint szokták mondani: a jég hátán is, és ha észélyesen s egy kis szerencse hozzá járultával folytatja azt, áldás jutalmazza fáradságát, nem lekötöleztette senkinek; ha munkáját végezte, merőben szabad ember, gond nélkül pihen s müveltsége fokozatához mérve érezhet is elég örömet. Nem ilyen a sorsa a tanuló embernek, mert már itt a müvelt embernek kevés becs s ha felkarolják is, kik teszik azt! idegen európaiak, angolok, francziák, poroszok sat. kaphat ugyan az ember szolgálatot nálok, de az a nehézség benne, hogy ekkor — s igen természetesen — megkívánják, hogy az ember állandólag az ő szolgálatjára kösse le magát, ekkor tehát mindjárt vége a szabadságnak. Azért tehát az eddigi tapasztalatom után újból is mondom, hogy nincs boldogabb a mesteremberről, mert szorgalma s igyekezete után olyan szerencse érheti, mire a tanulmánya után élő ember nem is számolhat.

Találtam is már utamban több helyeken magyar mesterembereket: Corinthusban kettőt, Syrában kettőt, Beruthban kettőt, Stambulban sokan vannak, és beszélték nekem, hogy Alexandriában és Egyiptomban is van egy fejjérnépszabó, és rövid idő alatt mindenik nagyon meggazdagodott. Caíroban is van hét schuster, mind vagyonos áll-

potban. Itt Smyrnában nem akadtam eddigelő még egyre is; mondják, hogy volt egy huszár, de az is az angol katonák közé állván, elment velők a háboruba.

Kis Istvánról sokat tudakozódtam Görögországban utazásomkor, és a két corinthusi maggyarral beszéltem is felőle, a kik tisztán állították, hogy mind őtet, jólismerték, s ott voltak a tenger partján, mikor Kis István a halászsoka partra kihozták: beszélék, hogy eleget forgatták, dörögölték, de nem lehetett többé az életre visszahozni, — Chalcis nevű városnak a temetőjében nyugszik.

Décsey Károly.

M. Várhely. Marosszékbén 1840-en létesített tűzkármentő egyet 1845-en újabb szabályok alatt állított meg.

1848—49 évi viharjai ezt is, mint több intézményeket megrongálták, a kortól elmaradta, tevék *); csupán mlgs. Barátosi Sz. Antal ugykezelő úr erőlyes intézkedése, szemes előlátása tartotta fen mai napra, különben mint korhadtt épület önmagába öszszesültn volna. Ezen kezelés mellett állott, és fogis állni, csak a részvétlenség jege olvadjon fel s kiki mentől több tagot igyekezzék toborozni. *) A társulat igényli: hogy többnél több tagot számitson; annál kevesebb ki-rovandó jut a külön zsebekre.

Ezen társulat tagjai nem előre fizetendő száztólival biztosítják vagyonukat, hanem a kárvalottnak kára megbecsülvén, a részvényesek aránylagosan folynak be annak megtérítésébe. Ha nem történik égés, a tagok mit se fizetnek. ***)

*) Nem 1818 49 rongálta meg a megyei kölcsönös tűzkármentőket, mert már jóval azelőtt néhányan, mint p. o. az udvarhelyszéki sat: a kötelezett-ség évek lefolytával rendre feloszlottak. — Csak szakértelmes belsérkezet képes ilyen intézeteket felvirágoztatni, minek példája „az erdélyi kölcsönös jég- s tűzkármentő társulat, mely éppoly sok s még talán több viszontagság után, 1850-ben egy állott mint egy minden leveleltől, minden ágaitól megfosztott törzs, de visszazemlékezve arra, csak egy pár év alatt is minő jötekonny nyugalmi helyet nyújtott a körülötte gyülekezőknek — mindenfelől, de különösen azon taje-kőről, hol az 1848—49-dik évi szikkasztó vihar az élet nedvét nem szárazta ki, vezették el nedvüket e törzs gyökerehez, minek k. etkeztében ez újból föléledt, új ágakat hajtott, s ke-pessé tetteket meg kiterjedtebb oltalmat nyujtani, s most már oly hatalmas gyarapodásnak orvond, hogy tűzkármentője magára a közelebb elenyészett egyben 2 millió pftól 3 millióra növekedett, s hogy meg mind nagy léptekkel halad, tanúsítja napi zárszámlája, melyet látni alkalmunk volt, s mely a jelen hóval telt, s a tűzkármentőnek nem kedvező évszakban is majdnem kettőszázezer menyinséget mutathat fel, mint a közelebb elenyészett évi ugyancs időszi menyinség volt. Szerk.

**) A részvétlenség jegét aligha nem a marosszéki egyesület maga idézte elő, mert lefolyt kötele-zettségek szaka után tabben sem kötelezve, sem az egyesület által oltalmazva nem érezvén magokat, máslele csatlakoztak, s csak egy pár év múlva egészen váratlanul történt ki-rovások, minek következtében tagjai kétféle voltak kénytelenek adózni, s ha szép szerint nem fizettek, mint bizonyosan tudjuk, katonai vérehajtás után hajtottak fel a pénzek. Szerk.

***) Jól mondja Gőnczi Pál: „Nincs rosszabb mint pusztán csak az igyszeretettől vezérelt, de semmi megfontolással nem, bíró jóakarattal. — Ez az é-letheben sok indítványt, de különösen a biztosí-tó intézeteknél áll, hol a tiszta kebel és józau gondolkodás mellett biztos szakértelem és sok-oldalú ismeret szükséges. A megyei kölcsönös tűzkármentők egytől egyig azon elvből indultak ki: „ha nem történik égés, a tagok mit se fizetnek.“ S mindazáltal melyik mondhatná el maga felől, hogy a meghatározot idő lefolyta alatt anynyi jötekményben részesi tette tagjait, miszerint képes lett volna e tago

Nem fűthet be olyan nagyon;
A hideg hát innen vagyon. —
Azt mondom meg már honnan van
A fogtyakozás a napban?
Ne hogy azt higgyék kelmetek,
Hogy a nap golyóbiskerek,
Lapos, mint egy szilvás béles,
Vagy mint tallér, de nem füles,
Lapjával áll többet felénk,
S ha kedve jó
Olykor élére billenő,
S csak későknyti tűnik elénk. —

A hold: ez egy furcsa lapta,
Az idő ketté harapta,
És abból is a töltelék
Hogy erre-arra fordula,
Mind ki hullá,
S mint egy derék
Fületlen pityke ugy maradt
A föld felett az ég alatt,
S a mint hozza a fordulat,
Most kiflit majd gombot mutat. —

Hát az a sok csillagözön
Amott az ég padlázatán?
Tiszta arany, mind Körömözön
Verték talán.
S ha megrozsdáznak olykoron
Ott fenn elég lélek vagyon,
Ugy sincs egyéb dolguk nekik
Tisztára ki fényesítik.
Van köztök egy-egy kolompos,
Tarka, széles, hosszú, lombos,
Mely látszik sárgás vörösnék,
Ezt nevezzük üstökösnek.
Hát ennek az eredete
Mi lehete?
Az hogy egy ily kőza csillag,
A mint az égjárdán ballag,

A sok millió csöcselék
Csillaggyerek
Nyomába lép,
S együtt mennek.
De hát a futó csillag mi?
Hát a bizony egybő semmi,
Mint egy-egy kis szemfényvesztő
Lefut s más helyt visszamegy ő. —

De lássunk már földünkről is,
Hiszen megérdemli ő is,
Mert e termi a káposztát,
Aztán ő ad belé orját;
No ez már golyóbiskerek,
Mert különben az emberek
Hogy ha ennek széle volna,
Egymást letaszitnák róla.
És az is ám igaz dolog,
Hogy ez forog,
Im reá egy példát mondok:
Egyszer hát én Debreczenbe
Jó kedvembe
A piacon elaludtam,
És a mikor felébredtem
Oly igaz, mint láttok engem,
Saját udvarom voltam,
Meggyőződtem,
És elhittem
Hogy a mint a föld fordula
Engem ő fordított haza,
Bár szomszédom erősködött,
Hogy szekerére ő lökött
S ő hozott el Debreczenből
De bizony s. mmi sincs ebből.

Már most tovább az a kérdés:
Hogy miből lesz a földrengés?
Igen sok okai vannak,
Kettőtől megmondom annak:
Olykor egy kőbor plánéta

A mint elsuhan alatta,
Csalláságból,
Vagy tréfából
Jót rug rajta.
Vagy pedig a gönczölszeker,
Ha földünk tengelyéhez ér,
Dőcczent rajta egy jó nagyot,
S ha hamar ki nem akadt,
Ugy megrázza
S ki cizfrázza,
Hogy a fogason egy darab
Tál se marad. —

És ne legyen Dóri András,
Ha rajtam kívül tudja más,
Mi a menyinykő
És honnan jő?
A menyiny utcáján köveznek,
S a kövezők öszszeszevnek,
S a mint egymást hajgálják,
Vagy pedig ha az inasok
Surcaikba tán igen sok
Követ vesznek,
Pajzánságból,
Vagy tán vigyázatlanságból
Egyet-egyet elejtenek
Ezek hullnak le a földre
És meggyulnak siettökre.
A döröcs és a villámlás
Meg semmi más,
Minthogy ezek dörömböznek
És a kövek szikrát löknek.

Ma estére, ugy gondolom,
Ennyi elég;
Holnapra még
Majd többekről gondolkozom.
Dóri András tudományát
Ékét hintá a helységben.

